

SZERETET, ÉRTELEM ÉS REMÉNY¹

„OTT, AHOL A FŰ KINŐ...”

PÉLDAKÉPEM, MUSTÓ ATYA

Gyermekkorom óta szükségem volt példaképekre, hogy tetteikhez mérhessem magam, és az életutam során útbazigazodást kaphassak. Példaképeim természetesen az életkorszakaimmal változtak. Így van ez most is, amikor éppen a „naplemente korszakomat” élem. Mint új és különleges példaképek, most a „jezsuiták vannak soron”. Sokan már nem élnek közülük, de szellemiségük, hitük megélése, kiállásuk, s azok a tettek, melyeket véghezvittek, lenyűgöznek. Az élők közül példaképeim sorába tartozik Mustó Péter atya is, akit az írásai alapján ismerhettem meg, mert személyesen csupán néhány óra erejéig találkozhattam vele. Írásai olyan életformáról adtak számadást, amely több mint amit el tudtam képzelni. Olvasás közben gyakran feltettem magamnak a kérdést: Vajon tudnék-e így élni? Tudnék-e ilyen hűséges maradni választott hitemhez, küldetésemhez? Kibírnám-e azt a sok, feleslegesnek tűnő, embertelen, sőt megállító helyzetet, ami ennek az embernek kijutott, és amit megélt? Mustó Péter atya életútja számomra nemcsak egy különleges világot tár fel, hanem – az általa említett filozófusokkal, akik neki adtak új és új gondolatokat – újabb ismeretekkel gyarapító kíváncsiságot kelt bennem. A gondolatok, eszmék, rám is úgy hatottak, mint egykor a fiatal Mustó Péterre. Segítenek, hogy felismerjem a helyem, szerepem ebben a világban, és megtalál-

hassam azt a pontot, amelynek forrásához jutva értelmet kap az én életem is.

*Szeretet, értelem és remény.
Ezeket kaptam Mustó atya
életútjából.
Köszönöm neki.*

Mustó Péter jezsuita atya írásából könyv született, címe: *Remény és kétség között Bogotá utcáin*. Kiadta a Longinus Kiadó, 2008., 172 oldal, terjeszti a Korda, Jézus Szíve Társaság könyvkiadója. Dokumentumfilm mutatja be élete fontosabb állomásait, „Padre Páter” címen, melyet a jezsuita Kovács Lajos atya készített 2008-ban, a Jezsuita Stúdióban.

Ott, ahol a fű kinő...

Az emberség ott kezdődik, ahol a porban fekvő drogos utcakölyköt valaki szelíden kézen fogja, szó nélkül enni ad neki, bekötözi a sebéit. Ha kell, a névtelennek nevet ad, kereszettel, vagy ha a sors úgy hozza – emberhez méltón eltemet. Mustó atya Bogotában az utcagyerekek mesebeli „nagyapója”, a minden otthonából kidobott kölyök álma volt, az, aki szeretetével szívet melenget, vigasztal. S mindezért semmit sem várva, Jézus

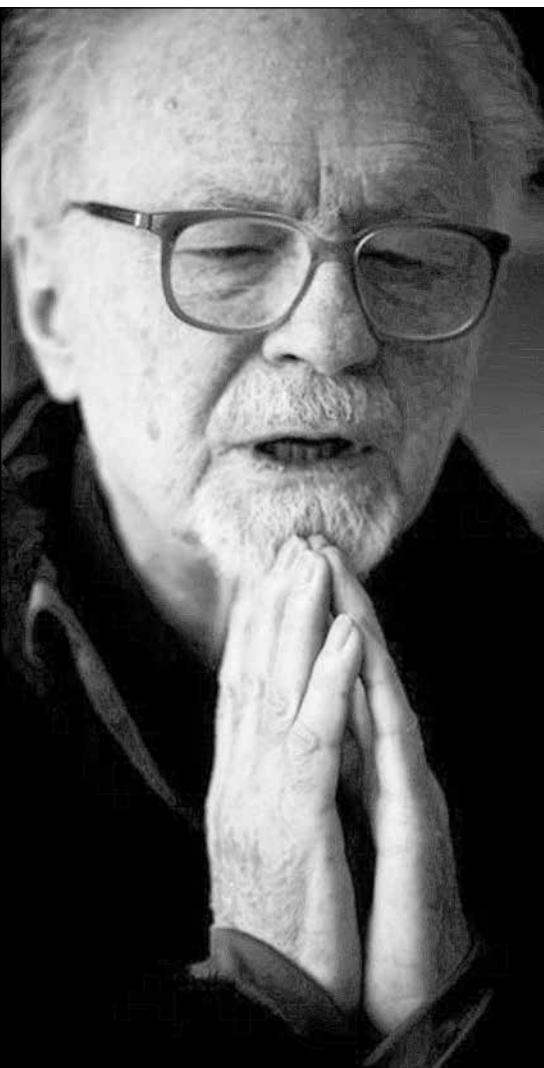
szeretetét szertesugározva teszi a dolgát. Van-e ennél nagyszerűbb dolog a világon, mint reményt adni ott, ahol szükség van rá? Kell-e ennél több?

Mustó Péter jezsuita atya Magyarországon, a Hajdú-Bihar megyei Derecskén született 1935. január 25-én. Az elemi iskola 3. osztályát még Debrecenben végzi a Szent Ágoston lelkiségű katolikus Szvetits Intézetben. A II. világháború azonban menekülésre, az ország elhagyására kényszeríti a családot, és ezzel megkezdődik Mustó Péter hosszú és kalandos utazása.

A határátlépést követően a család menekülttáborokban él. Először a németországi Bayreuth-ti Graser-Schuleban, ahol három hónapig járt iskolába, majd egy másik táborban, ahonnan Forkendorf-Gesees falusi iskolájába járt, 1947-ig. Általános iskoláit tovább folytatta egy következő menekülttáborban, Passau-Waldwerke-ben, egészen 1951 júniusáig. Végül egy másik német városban, Lindenberga-Allgaeuban érettségizik 1953-ban.

A gyermek Mustó Péterre megrendítő hatással voltak a háborús évek, a menekülttáborokban való élet, a nélkülözések, a sok szenvedés. Az istenkérése, a csendes, elmélyült imákra való igénye, valamint szociális érzékenysége mindinkább az egyház, a papi hivatás felé terelte.

1 Szemes Zsuzsa író – egy jezsuita szerzetes életével – megmutatja a hátteret, aminek köszönhető az ő Szeretet iskolája vezetőjeként végzett munkája, amelyről a Szín – Közösségi Művelődés 17/4-es számában írt. (Hálózat rovat – A szeretet iskolája. Intergenerációs tapasztalatátadás, 16-25. o.)

Még németországi teológiai tanulmányai során nagy hatással van rá az egyház első szociális enciklikája, XIII. Leo pápa *Rerum Novarum*-a, amelyben különösképpen az egyháznak a világot való felelősségvállalására való buzdítása ragadja meg. Izzgatta az a szociális kérdés, amely az egyház tanítószerepének sajátos formájában először a 19. század elején fogalmazódik meg, amely először a világon, a munkásosztály helyzetének javítására íródott. A *Rerum Novarum* felhívás, útmutatás a megfelelő reformokhoz, amelyek visszaadhatják a munkának, mint az ember szabad tevékenységének a méltóságát.

Mustó Péter a háború után Nyugat-Németországban tanúja az újjáépítésnek, a mérhetetlen fejlődésnek. Bár csodálja a gazdasági fejlődést, az új eszmék kibontakozásának lehetőségét, de őt mégis a kívül rekesztettek, a társadalom peremére szorultak érdeklik. Velük és értük szeretne közösséget vállalni. Ezért Neuhausenben, 1953.

szeptember 14-én belép a jezsuita rendbe. Első fogadalomtételét is itt teszi le 1955. szeptember 15-én. A belépést követően Franciaországban Vals-pres-Le Puy-ban kezdi el filozófiai tanulmányait, egészen 1958 júliusáig. Ezt követően szintén a franciaországi Toulouse-ban a Le Caousou nevű jezsuita gimnáziumban, mint nevelő működik egészen 1960 júliusáig.

Teológiai tanulmányait már Németországban, a Frankfurt am Main-i St. Georgen-ben végzi, 1964 nyaráig. Papszentelése is itt volt, a frankfurti Dómban, 1963. augusztus 27-én.

Már franciaországi tanulmányai során is az „új szelek és eszmék” hatnak rá. Különösen megérintette a munkáspapok mozgalma és Charles de Foucauld testvér élete, a kis közösségek utáni vágy. A munkáspapok azt vallják, sok más teológussal együtt, hogy az egyházi tanítás önmagában véve nemcsak vallási tanítás. Hogy a középpontban mindig az ember álljon, az emberi személy, a maga teljes erkölcsi és szellemi értékével, transzcendens rendeltetésével, akit soha nem lenne szabad gazdasági, politikai, társadalmi szempontokért feláldozni. Az ember a közösség segítségével tud kibontakozni, azaz rászorul másokra, ugyanakkor ő maga is hozzá tud járulni a közösség épüléséhez, segíteni tud másokat. Nos, mindezek a francia Charles de Foucauld-i eszmék, valamint Teilhard de Chardin könyvei is mély nyomot hagytak benne. Talán azért is, mert ezek az új gondolatok összecsengtek, és megerősítést nyertek az időközben zajló II. Vatikáni Zsinat (1962-1965) még forradalmibbnak tűnő kijelentéseivel. Ugyanis, XXIII. János pápa *Aggiornamento*-ja, az egyház tanításának aktualizálása korunk számára már azt szorgalmazza, hogy az egyház tanítása és nyelve érthető legyen. A názáreti örömhír felismerhető és követhető legyen. Tisztuljon meg az egyház mindattól, ami benne gát és akadály. „Az isteni Kinyilatkoztatás igéjébe... bele van írva az az alapvető igazság, hogy az Isten képmására teremtett ember munkája által részesedik a Teremtő művében, és a saját lehetőségeinek mértéke szerint bizonyos értelemben folytatja, kibontakoztatja és beteljesíti a teremtést...” Ezek, a nagyon is merésznek tűnő pápai kijelentések azt sugallták, hogy az egyház belső megújulásának a lehető leghamarabb be kell következnie. Akkoriban ezek a kijelentések nagyon sok fiatal papnak és leendő szerzetesnek adtak hatalmas erőt, s mivel hittek

benne, a megvalósításában lelkesen és tevékenyen részt kívántak venni.

Mustó Péter, a harmadik próbációját (a jezsuiták így vezetik a szerzetesi életbe való kiképzésük harmadik évét, amely a filozófiai és teológiai tanulmányaik után következik) 1964 szeptemberétől 1965 júliusáig ismét Franciaországban, Paray-le-Monial-ban végzi. A próbáció után visszatér Németországba, Münchenbe, ahol ifjúsági lelkészként dolgozik 1966-ig. Ez volt az az időszak, amikor felismeri, hogy a biztonságot adó egyház falain belüli élet mennyire elszigeteli a külvilágtól. Hogy a „biztonságot adó várfalon” kívül is van élet, vannak emberek, akik semmivel sem rosszabbak, azoktól is lehetne tanulni, és azok is tanulhatnának az egyháztól. Ekkor tudatosan kezdte „bontogatni” várfalait, hogy kapcsolatba léphessenek egymással a váron kívüliek és a váron belül élők.

A fiatal jezsuita Mustó Péter a gondjaira bízott schwabingi középiskolásokon kívül foglalkozott szakmunkás tanulókkal is, sőt megértéssel fogadta a börtönviselteteket is! A háború utáni gyors gazdasági fejlődés és a beat-korszak kezdetén a fiatalok valami újat keresnek, egy elfogadhatóbb, emberséges világot. A vallásban is ezt keresik, az egyszerűséget, hogy az egyház ne a hatalom szimbóluma legyen. A pompa helyett az egyszerűséget, a megközelíthető és megérthető, sőt követhető egyházat, hogy az, lelki menedéke lehessen gazdagnak és szegénynek egyaránt. A fiatal szerzetes hamarosan a saját bőrén is megtapasztalja, hogy az évszázados, megmerevedett doktrínákat lehetetlen áttörni. A püspökök, papok és hívők egy része is, mintha süketek lennének, a változás szele nem érinti meg őket, a változás szele nem érinti meg őket, vagyis hagyják azt elshunni, s nem engedik be a biztonságos templomok falain belülre.

Az új utak keresése, egy emberségesebb társadalom kialakítása, megértő, barátként való hozzáállása és foglalkozása a fiatalokkal egyenlő volt a szigorú katolikus hierarchia áthágásával, ezért tizenkét év után elbocsátották. Az egyházi előljárói pedig, a fiatal Mustó atya által ütött réseket a várfalon villámgyorsan betömködték, és XXIII. János pápa *Aggiornamento*-ja ide, vagy oda, minden maradt a régiben. Egy világ omlott össze benne.

Mégis, a tizenkét éves szeretetteljes foglalkozás a fiatalokkal nem volt hiábavaló. Évekkel később éppen ezek a fiatalok, mint már felnőttek és tehető

üzletemberek, segítik Mustó atya bogotái munkáját, sok pénzt áldoznak intézmények létrehozására és azok fenntartására. Mustó atyában az elbocsátása után felmerült, hogy elmegy karthauzi szerzetesnek, hogy a csendben, a magányban, imában elmélyülve szolgálja az Istent, de rájött, hogy neki mégis az emberek között a helye. Bár azonnal Amerikába mehetett volna, ahol egy középiskolában, mint francia nyelvtanár dolgozhatott volna, de e helyett, nagy megbántottságában, a világ végére akart „menekülni”. Így került először 1977 szeptemberében Mexikóba. Egy hátizsákkal és egy váltás ruhával egy éven át utazott, és kereste az „Isten arcát”, a lét arcán minden ráncát, fényt és árnyalalat akarta felfedezni. Eljutott Kolumbiába is, ahol, az ő tartózkodása idején javában dúlt a polgárháború, a hatalmas és erőszakos kábítószer-kereskedő kartellek, a gerillák és a lakosság között. Káosz és nyomor. Minden épelméjű ember innen csak menekülne, de a fiatal jezsuita atya úgy érzi, neki ide kell majd visszajönnie. Csakhogy Mustó atya, a német provinciális hívására 1978-ban ismét Németországba utazik, pontosabban Nyugat-Berlinbe, ahol, mint munkás-pap tevékenykedik 1979 novemberéig. Nyugat-Berlin szegénynegyedében, ahol a bevándorló munkások dolgoznak éhbérért, ő is, mint mosogató dolgozik egy étteremben. Itt tapasztalja meg a kizsároltságot, a reménytelenség érzését, amelyet a bevándorlók nap, mint nap elszenvednek a gazdanéptől.

Nyugat-berlini tartózkodása közben is állandóan a dél-amerikai útja során tapasztaltakra gondol, a szegénynegyedek lakóira. Érzi, hogy ide szól az Istentől kapott küldetése. S úgy dönt, hogy mint szociális munkás visszatér Kolumbia fővárosába, Bogotába. Egy olyan közép-amerikai országba, amelyre sokféle jelző ráillik, de az, hogy biztonságot adó, nem.

Kolumbia történelme tele volt és van erőszakkal. Kezdve a hódítók által, az őslakosok kiirtásával, majd ezt követően sorozatos felkelések, az elnyomók elleni lázadásokkal és véres leszámolásokkal. Újkori történelmében pedig a természeti kincseinek és termékeny földjének kirablásával. Mert Kolumbia is az Egyesült Államok „érdekzónájához” tartozik, azon harmadik világ legfontosabbjai közé, amelyek funkciója a nyersanyagforrás biztosítása, nem érdeke az Egyesült Államoknak, hogy az ország önálló legyen. S ezért befolyását bármi áron képes megtartani,

így legfőképpen a katonai diktatórikus juttatást támogatja. Mindezt a demokratizmus aláírására bujtatva, kihasználva a mindenkori hatalmon lévő kormányt és a presztízst mindenáron megvédeni akaró egyházi hatalom képviselőit. Az államnak és az egyháznak a hatalom birtoklására való összefonódása itt még inkább érzékelhető és tetten érhető.

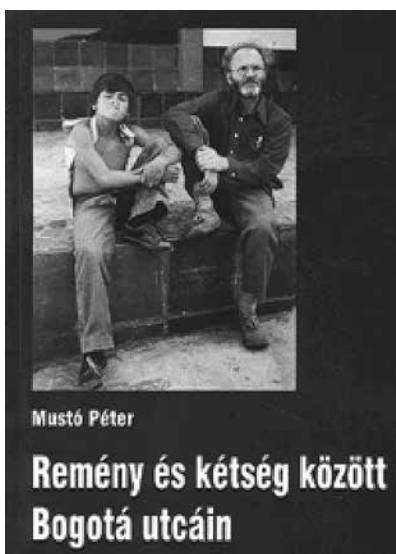
A jezsuiták 1960-ban hozták létre a CINEP-et (Centro de Investigación y Educación Popular „Szociális kutatási és művelődési Központ”), amely több szervezetet is magában foglalt, mint a „Programok a béke előmozdításért”, a „Béke és fejlesztési Program Közép-Magdalénában” és Kolumbia déli részén a „Suyusama Program”. Mustó atya itt találkozott nyílt gondolkodású latin-amerikai papokkal, püspökökkel, akik az egyház megújulásának szóvivői voltak. Felismerték és bevallották kontinensük, a katolikus kontinens bűneit, így a faji és szociális igazságtalanságokat is, amiért az egyház is felelős.

Kolumbiában a mérhetetlen szegénységnek elsődleges oka, hogy a spanyoloktól való felszabadulás után kialakult egy nagy társadalmi egyenlőtlenség. Van néhány nagyon gazdag család, akik a földeket birtokolják, de mivel még többet szeretnének a mélyben rejlő ásványi kincsek miatt, elüldözik a parasztokat. Olyan helyzeteket teremtenek, hogy azok kénytelenek legyenek megválni a földjeiktől, s más lehetőség híján a nagyvárosokba özönlének. Az iskolázatlan parasztok számára azonban nincs munkalehetőség, élettér. A felduzzasztott városokban pedig hamarosan újabb és újabb nyomornegyedek alakulnak ki, ahonnan nincs többé kiút. Nincs középosztály, nincs kézműves réteg, szakképzett munkásréteg, nincsenek megfelelő iskolák, intézmények.

Vannak alulról szerveződő, jó kezdeményezések különböző egyházi felekezetek fenntartásában, de ez csepp a tengerben. Ilyen intézmény a Don Bosco szalézianus program, a Bosconia-La Florida, ahová munkatársnak hívják Mustó atyát. Itt kizárólag az utcagyerekekkel foglalkoztak, akikkel először barátkoztak, majd bevezették őket az intézmény udvarába. Itt enni kaptak, megmosakodhattak, bekötötték a sebeiket, és kipihenhettek a rablással járó izgalmakat. A gyerekekben így akartak vágyat ébreszteni a normális emberi élet, a tanulás iránt. Eleinte szabadon járhattak ki-be, mert csak lassan akarták válaszut elé állítani a gyerekeket, bízva abban, hogy előbb-utóbb jó

döntést hoznak az életük megváltoztatására. Ez az intézmény tulajdonképpen előkészítője és átmenete volt a La Floridának, a fiatalok köztársaságának, ahol már komoly feltételek mellett éltek, dolgoztak és tanultak a fiatalok. Mustó atya itt egy évig dolgozott, majd később egy másik intézet kéri fel munkatársának, melynek neve Benposta. Ez különleges intézmény volt, egy gyerekváros, sajátos törvényeivel, nevelési tervével. Ebben az intézetben nincsenek nevelők, a gyerekek saját városukat kormányozták, önszerveződő és önfenntartó közösséget alkottak, ahol a tanulás mellett dolgoztak is, így készültek fel az életre. Ebben az intézményben fontos tantárgy volt a művészet, a kultúrák megismerése. Ének- és táncsoportjaikkal Európában is többször turnéztak, amely alkalomkor Mustó atya volt a tolmácsuk.

Kolumbiában a polgárháborúból való kilábalást mindenki máshogyan képzelte el. Különböző szervezetek, egyházi, szakszervezeti, civil, békeszervezetek és külföldi érdekeltségű csoportok alakultak. Mindegyik fél a sajátját tartotta egyedül üdvöztetőnek, és nem mindig óhajtott megosztani elképzeléseit a másikkal, mert gyanakodtak, és nem bíztak senkiben. Az a tipikus eset állt fenn, amikor nem lehet a fától az erdőt látni. Így, mint a „jó öreg kontinensről jött pap”, nagyobb tekintéllyel bírva, Mustó atya is egyike volt azoknak, aki közvetítővé vált. Ő is igyekezett megértetni a vitatkozó, ám jó szándékú felekkel, hogy összefogással sokkal többre mennének. Párbeszédet sürget, vitákat folytatva segíti, összerendezi az értelmes és járható utakat, közelítve az igazsághoz, a megoldáshoz. Egységet próbál teremteni ott, ahol mások már elfásultak. Kapcsolatba kerül az 1971-ben Kolumbiában is megalakult „Fe y Alegría”, a „Hit és Öröm” elnevezésű iskolahálózattal, amelyet korábban Venezuelában, Caracasban José María Vélaz jezsuita atya alapított. Céljuk, hogy úgy járuljanak hozzá a társadalom gyökeres átalakulásához, hogy emberek képzését segítik elő, szorgalmazzák az általános megbékélést, és közben lassan begyógyítják a háborús sebeket az emberi lelkekben. Szervezetek jöttek létre a bogotai jezsuiták részéről is, de ők előbb szellemi téren voltak tevékenyek, és strukturális változtatásokat akartak megvalósítani, s nem a gyakorlati kivitelezéseket szorgalmazták. Ezért sem értették Mustó atya munkáját, azt, hogy az utcagyerekekkel foglalkozik, mert ebben nincs semmi „tudományos”.

Őt, magát is kétkedéssel fogadják, vagy éppen nem fogadják. Előfordult, hogy még a jezsuita rendház sem engedte be az éjszakára bekopogtató és szállást kérő fiatal Mustó atyát. Csavargónak nézték, és nem hitték el róla, hogy pap, jezsuita. Ugyanígy sokan mások sem nagyon értik, mit akar az utcagyerekek körében, miért él közöttük a nyomornegyedben, ahová józan ember még véletlenül se tenné be a lábát. Mégis, karizmatikus kisugárzásával, makacs kitartásával, szelíd szeretetet sugárzó egyéniségével falakat tör át, és ha lassan is, de mindenütt megnyílik előtte az út. Közben szeretetszolgálatát végzi az utcagyerekek körében, az elhagyott, csavargó gyerekeket visszasegíti a szüleikhez, keresztel, sőt a kereszteléshez adatokat talál ki, ruhát vesz, számtalan gyereknek lesz a keresztapja, segíti tanulmányait, a jövő ígérését adja.

Mustó atya egy év után úgy dönt, hogy függetleníti magát a különböző intézményektől, mert megtalálta azt a „részt”, melyet munkájával betölthet, amely egyben a jézusi küldetését is jelenti. Azt gondolja, hogy nem elég élelmet adni az utcagyerekeknek, hanem, ha van, akkor nem szabad őket kiszakítani családi környezetükből, bármilyen is az. A családnak kell segíteni, hogy ne kerüljenek reménytelen helyzetbe. Itt is közvetítő lesz. Az utcagyerekek, a szülők, a különböző civil és egyházi felekezetek és szervezetek között. Az elkóborolt gyerekeket könnyebb volt a szülőkhöz visszavinni, mint a különböző szervezetek gyanakvását eloszlatni, hogy nincs benne semmiféle karrier-vágy, nem törekszik senki helyét elvenni, csupán az evangéliumi küldetését szeretné teljesíteni.

Akik kezdettől fogva elfogadják, azok az utcagyerekek. Mert számukra ő volt az ideális „apa, a nagyapa, a minden gyerek vágya”, aki szeret, aki a sebeket bekötözi, lelket érint és simogat, akihez oda lehet bújni, aki vigasztal, és habozás nélkül segítségükre siet. Ő az utcagyerekek „padre Pítere”. „Majd szóllok padre Píternek! Kérdezd csak meg padre Pítert! Majd padre Píter elintézi.” Így emlegették maguk között a kis kölykök a csatorna fedelek alatt, ahová éjszakára behúzódtak. Az Atya számtalan gyereknek lesz a keresztapja, sőt, a közjegyzőnél ő váltja ki a keresztlevelüket, sokaknak ő írja be az adatait. Ám, legtöbbször a halottas házba hívják, hogy azonosítsa az utcagyerekeket, akiket ő temet el. Kórházakba megy az egymást megkéselő gyerekekhez, gyógyszert szerez, börtönökbe jár vigasztalni, és szeret, szeret, szeret. Az utcagyerekek mindig csapatostul követik, s hálások neki, mert így legalább nem zaklatják őket a rendőrök. Közben persze nem is sejtik, hogy Mustó atya meg annak örül, hogy így legalább az idegen bandák tagjai őt sem rabolják ki.

Mindeközben zajlik az élet, időnként forrong a közhangulat, a tüntetések és a lincselések napirenden vannak, az ember élete itt mit sem ér. Mégis, Mustó Péter atya itt kezd meg Istentől kapott hivatását. A biztonságot adó intézményből kiköltözik Bogotá nyomornegyedébe. San Pabloban az utcagyerekek körében él, ahol mindennapos vendég a halál, a nélkülözés, a betegség, éhezés. Érti, hogy itt van rá a legnagyobb szükség, hogy itt tud a legtöbbet segíteni. Annál is inkább, mert éppen a nyomornegyedben, ahol ő is együtt él a nincstelennel, döbben rá a francia jezsuita Joseph Wresinski atya igazára, aki az ATD, a Negyedik Világ mozgalomnak megalapítója volt, s aki olyan gondolatokkal hívta fel a figyelmet a társadalmi igazságtalanságokra, amelyek később meghatározták egész kolumbiai munkáját. Nevezetesen, hogy a szegényeknek nem az a legnagyobb baj, ha éheznek, vagy ha nincs munkájuk, mert mindezek megváltoztathatók. Hanem, a kizsákkoltottnak legnagyobb szerencsétlenségük az a tudat, hogy semmibe veszik őket. Még a szenvedéseiket is ignorálják, lenézik őket, a teljes létük alatt olyanok, mintha már meg is haltak volna! Mustó atya tanúja ennek az önpusztító jövőtlenségnek. Itt nincsenek távlatok, nincsen álmodozó képzelet, melyben a jövő ígérete, ha csak egy pillanatra is, felvillanna. Csupán

a gyarló test nyomorúságos valósága érzékelhető. Ezért kell itt gyorsan élni, mert a következő pillanat már a halálé lehet, amely ott leselkedik minden utcasarokon. Csak a most a biztos. Most kell elvenni a másét. Most kell enni. Bármit. Mert, ami a gyomorban van, az a biztos. Most kell füvet szívni és elkábulni. Most kell ölni, mert ha én nem ölök, mások ölnek engem. S hogy ez mennyire igaz, azt virradóra a sikátorokban hagyott utcagyerekek tetemei is bizonyítják. A közbiztonság érdekében a rendőrség azon az éjjelen „patkányirtást” rendezett. Vagyis az időközben „elszapordott”, az ön- és közveszélyes bandákba tömörült utcagyerekeket a bérnyilkokkal egyszerűen le vadásszák. Ezért sincs értéke az életnek az utcagyerekek körében. Tudják, érzik, hogy nincs jövőjük, csak pillanatuk. Mustó atya ezt a pillanatnak való éleést tapasztalja még a legkisebb utcagyerekekben is.

Mustó atya folytatta azt a jezsuita hagyományt, amit ma távoktatásnak neveznénk, hogy nyílt levelekben, újságokban rendre beszámolt munkájáról úgy, hogy az olvasók is részeseivé váltak az életének. Az események sodrásában érezhették magukat volt német tanítványai, miközben lelkileg is gazdagodtak. Az atya soha nem kért semmit, volt tanítványai egyszer csak, mégis, először levelekben, majd később a német jezsuiták missziós irodáján keresztül pénzt küldtek neki. Bokros teendői közepette még arra is volt gondolja, hogy minden adományt külön megköszönjön. Még az egy-két márkát is úgy köszönte meg, mintha ezeket kapott volna, éreztetve a kis zsebpénzét felajánló müncheni gyerekeknek, hogy az ő adományuk is mennyire fontos. Egyébként ez az összeg néhány nélkülöző családnak az egy hetes élelmét jelentette. Így segítették a volt tanítványok Mustó atya munkáját. Az adományokból utcagyerekeket helyezhetett el különböző nevelő központokba, ahol dolgozva tanultak. Sőt, az egyre gyarapodó adományokból óvodát, iskolát, napközi otthont teremt, ahol a legrászorultabbak gyerekei naponta kétszer kapnak enni, és most már tanári felügyelet mellett megírják a leckéiket is.

Az első „óvoda” nem volt hivatalos, hanem egy spontán összefogás eredményeként létrejött gyermekórzés. Az egyik asszony elvállalta a szomszédok gyerekeit, és napközben vigyázott rájuk, fizetése csupán egy tál étel, amit Mustó atya juttatott neki és a gondjaira bízott

Mustó atya 1935-ben született Magyarországon. Bár a német jezsuiták vették fel a rendbe, a Magyar Rendtartomány tagja lett. A noviciátust Németországban végezte, filozófiai tanulmányait pedig Franciaországban. Később Münchenben lett ifjúsági lelkész. Innen Dél-Amerikába, Kolumbiába került misszióba, ahol szegényekkel, bajban lévőkkel és a társadalom perifériáján élőkkel foglalkozott két évtizeden át. A rendszerváltozás után hazajött Magyarországra, és azóta itthon dolgozik.

Mustó Péter jezsuita atyával életéről, papi és szerzetesi hivatásáról beszélgetés hallgatható az interneten, Mustó Péter SJ hivatástörténete címmel. A beszélgetés az útkeresésről, a közösségről, a tanításokról, a valóságról, a teremtésről, a kételyekről és a hitről szól. Emberekhez való viszonyának alapját adja a keresés: Hol működik az Isten? Szertartásokról való véleménye, hogy azok értelme az emberért valóság. A dogmákról azt gondolja, hogy azok kora elmúlt, mert a mondatok értelmét csak sejtethjük. A híd szerepet a következőkben látja, hogy betöltötte élete során: egyrészt, hogy általa tartozhattak emberek az egyházhoz. A keresők, a magukat egyházon kívül érzők, mert ő megértette őket, s benne az egyházhoz tartozó embert látták, maguk is egyházhoz tartozónak életheték meg magukat általa. Németországban, a francia megbékélés időszakában, amit tudatosan is igyekezett létrehozni, volt a híd. Dél-Amerikában pedig missziót teljesítve azáltal, hogy szószólója lett azoknak, akikért két évtizedes munkáját folytatta.

gyerekeknek – az adományokból. De ez is óriási segítség volt, így is nagyon sok gyereket megmentett az éhenhalástól. Biztonságot adó, az utca borzalmait elkerülő megoldások egyike volt ez a kezdeményezés. Ezután Mustó atya, szintén külföldi adományból, telket vett, és nagy merészen belefogott egy igazi óvoda és egy napközi építésébe. Az óvoda egy népszerű rajzfiguráról kapta a nevét, Mafalda. Az óvoda után, már a szükség is úgy kívánta, megépült a Casa Estudio, a Tanulás Házának nevezett napközi otthon is. Ezek a megvalósult és jól működő intézmények újabbakra sarkallták Mustó atyát, mert nem elég az óvoda, a napközi otthon, szükség lenne még a felnőtteknek is valamilyen szakmát adó intézményre, ahol különböző tanfolyamokon átképeznék az ifjúságot, hogy új tudásukkal munkát kapjanak, és önállóvá váljanak. Asztalos, kőműves, burkoló, festő, vízvezeték szerelő, varrónő, ezek mind olyan szakmák, amelyekre mindig van kereslet. De nem csak „intézményt” épített, hanem házikókat is.

Csalódások is érik. Kirabolják, megverik, sőt, az életére törnek. A kirablás, a verés, az benne van a „pakliban”, ha véletlenül Bogotá másik nyomornegyedébe téved, ahol nincsenek ismerős utcagyerekek. Nem is ez rendíti meg igazán, hanem az, hogy egyszerű könyv-

rögnie kellett az életéért. Ez volt számára az egyik legmegalázóbb helyzet. Ezt szégyellte a legjobban. S ha a negatív élményeket fokozni lehet, akkor a legnagyobb csalódása nem a katasztrofált által elkövetett verés vagy rablás volt, hanem az, hogy katolikus létére kizárták egy katolikus templomból. Egy zarándoklaton, a Monserrate nevű Mária kegyhelyen szerettek volna megemlékezni a meggyilkolt jezsuita testvérekről, Romero, El Salvador-i érsek halálának évfordulóján. Az utat végigimádkozták, mind a tizenégy stációnál megállva, a megölteikért, az igazságtalanságot elszenvedettekért, Kolumbiáért, az általános békéért a világban. Ám az út végén, a templom belülről zárva volt. Nem engedték be őket. A templomban lévő papok szemében ők nem számítottak jó katolikusnak!

Aki azt hiszi, hogy a szerzetesek élete valami rózsafüzéres álom, az nagyot téved. A szerzetesi hivatás nem egyenlő a diadalmenettel, főleg azok számára, akik a harmadik világban, vagy a háborús övezetekben teljesítenek isteni szolgálatot. Rengeteg tanulás, sok munka, és még több lemondás van benne. Minden szerzetesnek, a jezsuitának is, először „meg kell halni”, hogy új életet nyerhessen a krisztusi szeretet által. Nincs család, nincs magánélet, sokszor távol a hazától, evangéliumi küldetésé-

ben, olykor bizony magányos az ember fia. Mustó atya is néha úgy érzi, hogy lelkileg összeroppan, hogy nem tudja küldetését teljesíteni. Nyomasztja, hogy nem tud megfelelni annak a szerzetesi ideálnak, aminek ő maga is szeretne. Vagy amit elképzelt, hogy milyennek is kellene lennie, válnia. Sokszor kétségbeesik. A jézusi út tele van göröngyökkel, útvesztőkkel és fájdalmas felismerésekkel. Számára az volt az igazi fájdalom, amikor nem tudott segíteni. Sőt, néha nehezebbre esik az Isten arcát keresni a mások „másságában”, abban, ami számára szokatlan, néha visszataszító vagy undorító. S milyen nehéz egy bűdös, toladó koldusban meglátni azt az embert, aki szenved, akit igazságatlanság, méltatlanság ért! Milyen nehéz egy sérült ember méltóságát visszaadni, lelki sebéit begyógyítani, reményt adni! Mert mit kezdjen a nyomor szülte deformált lelkekkel és élethelyzetekkel, eleve reménytelen sorsokkal? Mit kezdjen a nyomor bugyrában élő családokkal, ahol az alig hétéves szenge lányka testét használja maga az apa, a fiútestvérek, de a szerető is, az anya meg csak túri, mert ő is ilyen családban nőtt fel? Anya és leánya, mivel nem ismernek mást, azt hiszik, ez a normális, ennek így kell lennie, hogy ez a nők sorsa! Mit kezdjen az alig tíz éves kis gyilkos utcakölyökkel, aki sírva bújik hozzá, mert ellopták tőle azt a játékot, melyet előző nap ő rabolt el egy másiktól. S miközben vigasztalást vár, azzal dicsekszik, milyen ügyes és gyors volt, mert hamarabb ejtett halálos sebet a társán, mint az őrajta! Mit kezdjen a korrupt, karrierista, álszent papokkal, akik csillogó ruhában pompázva a szószékről dörögnek, villámlanak, a pokol tüzét ígérik a híveiknek, és kijelentik, hogy a bűnben fogant gyerekeket nem lehet megkeresztelni! Mintha a „bűnben” fogant gyerekek tehetnének arról, hogy megszülettek! Egy naponta megerőszkolt lánygyerekek, nem kaphat esélyt egy emberibb élethez, ha gyereke születik?! Jézus nagylelkű szeretete rá már nem vonatkozik? Mit kezdjen az Atya akkor, ha az egyháza fejlődésében megrekedt, ragaszkodik a több százéves doktrínáihoz, ha bezárkózik, és nem vesz tudomást a világ változásáról, miközben a hívek csalódottságukban új és új szektákhoz csatlakoznak?

Rádöbben, hogy néha el kell tudni engedni dolgokat, még akkor is, ha azt a saját kudarcunknak éljük meg. S hogy a szeretet is lehet önző, amellyel másokat hatalmába igyekszik kényszeríteni

az ember. S hogy van egy olyan fajtája is a szeretetnek – rossz, meddő szeretés – amelyben birtokolni akarunk, ahelyett, hogy átadnánk magunkat másoknak. Mert igazán csak az a szeretet boldogít, amelyben a másik is kiteljesedhet, amit a másik is ugyanúgy el tud képzelni, mint magunk. Nem csak nekünk kell akarni, hanem a másoknak is. Előbb meg kell érnie, el kell jutnia arra a fokra, hogy be tudja fogadni a változás gondolatát, majd a segítségünkkel a gyakorlati megvalósításhoz elvezetni. Az emberi élethez hozzátartozik a kudarc, a fájdalom, a halál is.

Mustó Péter atya provinciálisa hívasára 1991-ben tér végleg vissza Magyarországra. Azóta Szegeden él. Ma is gyakran ad lelki vigaszt, tanácsot a hozzáfutóknak magyarul, németül, de kívánságra franciául és spanyolul is az interneten.

2007-ben az egy hónapos kolumbiai szabadságára elkísérte őt fiatal szerzetes társa, Kovács Lajos atya is, aki dokumentumfilmen örökítette meg Mustó atya látogatását. Már a repülőtéren óriási éneklő és tapsoló tömeg fogadta, akik az őt méltató táblákat lengették a magasba. Így fogadták az ő szeretett „Padre Píterüket”. Annyi év távlatából Kolumbia is megváltozott. Fővárosa, Bogotá valamivel biztonságosabb lett, ami abban nyilvánul meg, hogy külön negyedekbe zsúfolták a drogosokat, a prostituáltakat, a bűnözőket, s ezeket a városrészeket állandó fegyveres őrzők veszik körül. Se ki, se be. Még a templomok környékéről is kiűzték a koldusokat, hogy a turistákat ne zavarják tolakodó magaviseletükkel. A Bogotát körülölelő hegyek meredek lejtőin azonban maradtak bádög-városok, ahol minden illegálisan betelepülő szegény úgy épít magának néhány négyzetméteres kunyhócskát, akár a fecske a fészket egy meredek löszfalban. A minden közművet nélkülöző ideiglenes viskókban továbbra is számtalan gyermek születik, de már szervezeten, szociális munkások próbálnak segíteni a szülőknek, valamilyen munkát találni, a gyerekekről gondoskodni. Itt is időről időre rendőrök cirkálnak, és az odatévedő idegeneket udvariasan, de ellentmondást nem tűrően kikísérik arról a környékről.

Időközben Mustó Péter atya munkája is beérett. Azok az intézmények, melyeket ő hozott létre, kiteljesedtek. A volt munkatársak büszkén mutogatják neki a változásokat, a gyerekek pedig ismeretlenül is állandóan a kezét fog-

ják, hozzábújnak, egyetlen percre sem hagyják magára. Egy fiatal házaspár éveket várt arra, hogy a gyermeküket megkerestelje. Sorra látogatja a keresztgyerekeit, és beszámoltatja őket sorsuk fordulásáról, ugyanígy megismerik, a még élő utcagyerekek is, akik már felnőttként gyónnak neki egy parkban a padon. Sőt, most már azok az atyák is méltatják, akik egykor nem értették, miért tőri magát az utcagyerekekért. Időközben kiterjedt szociális hálózatot hoztak létre, s már nem a tudományos megközelítést részesítik előnyben, hanem azt a „terepmunkát” folytatják, amit Mustó atya félbehagyott.

Mustó atya egész életében mindenki felé teljes bizalommal, előítéletek nélkül közelít. S bárhol is van, az emberek, egészen a legkisebb utcagyerekekig, ezt a feltétlen bizalmat érzik meg, és ezért is vonzódnak hozzá.

Egyszer egy több nyelvet anyanyelvi szinten beszélő fiatal jezsuita atyának lelkendeztem Mustó atya kolumbiai munkájáról és írásairól. A fiatal atya legyintve megjegyezte, hogy Mustó atya neve nem ismert a kongresszusokon. Na, persze, válaszoltam, talán azért nem, mert a parttalan, világmegváltó fecsegések helyett Mustó atya addig valahol Bogotá szegénynegyedében a porban ülve egy drogos utcakölyköt próbál megmenteni. S annak a semmi kis életűnek talán éppen azt magyaráz-

za, hogy Isten őt is mennyire szereti, és hogy milyen értékes és szép is ő valójában. Szóval, számomra Ő éppen azért hiteles, mert a sok felesleges locsogás helyett, azt teszi, amit mindnyájunknak tenni kellene.

Mustó atyának a szerzetesi szegénységi fogadalmához híven semmije sincs. A váltásnyi ruha, és ami egy kopott hátizsákban elfér, az mindene. Ennek ellenére hatalmas a hite, szíve, tud vigasztalni, reményt adni, és válogatás nélkül mindenkit szeretni. Az Atya azt vallja, hogy mindig ott szeret lenni, ahol a fű kinő. Ott, ahol az élet növekedni látszik, hogy segíthessen annak fejlődésében. Jézusi szeretetességét úgy valósítja meg, hogy egész életén át nemcsak szavakkal, hanem valós tettekkel is segíti a gyengéket, a szegényeket, az elesetteket. Az Atya Magyarországon született, valójában Németországban nőtt fel, de választott hazája máig Kolumbia maradt. Mert ott vannak a barátai. A legegyszerűbb hétköznapi emberek, a különböző szerzetesrendbeli nővérek, az írástudatlan szegény asszonyok, az utcakölykök, akikkel összefogva, a két kezük munkájával, tégláról-téglára felépítettek a semmiből a szegények óvodáját és napközi otthonát. Ott volt ő otthon, ahol igazán szükség volt rá, ahol a rongyos kis utcakölykök álombeli nagyapója lehetett. Ott, ahol a fű kinő...

SZEMES ZSUZSA – ahogy az 17/5-ös számunkban is olvasható – Türkevén született, 1950-ben. Végzettségét tekintve könyvtár-pedagógia szakos tanár. Egészségügyi Szakiskolát végzett általános ápoló és általános asszisztens. *Életútja*: Csepelen kazánfűtő, Budapesten nehézipékezelő, építőgépszerező-toronydarus, könyvtáros, ápolónő, szerkesztő-újságíró, író, forgatókönyvíró, programvezető, programíró. A Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya alkalmazásában: a Szeretet Iskola oktatási programjának kidolgozója, írója és a Szeretet Iskola vezetője, tanára. *Művei*: Első publikálása 1966-ban a Szemelés című antológiában volt (A lány meg a ló című – kisregény). Ettől kezdve novellái és elbeszélései jelentek meg az Élet és Irodalomban, a Kortársban, az Új Írásban, a Magyar Nemzetben, a Tekintetben. A Westpennes osztrák irodalmi folyóiratban látott napvilágot a Kancahotel, és a németországi Kursbuch-ban a Csillag leszek című novella. Önálló kötetei közül 1980-ban jelent meg A hallgatag mélyből címmel kisregény, amely egy betiltott, meg nem valósult játékfilm irodalmi forgatókönyvének regényesített formája (Szépirodalmi Könyvkiadó.) A sor folytatása: 1987-ben Kancahotel címmel novellák a Magvető Könyvkiadónál, 1988-ban Boldog sziget címmel regény a Szépirodalmi Könyvkiadónál. 1995-ben főszerkesztője és újságírója a Pátyi Kurír c. közéleti újságnak. Megvalósult és bemutatott filmforgatókönyvei, népszerű, tudományos és dokumentum kisfilmjei, tévéfilmjei, játékfilmjei és rajzfilmsorozat forgatókönyvei között voltak a következők: 1983-ban Nyitott utak (Dokumentumfilm a magyarországi egyházakról (1 óra); 1984-ben Hazánk (Dokumentumfilm Magyarországról, 1 óra 20 perc); 1985-ben Naszreddin Hodzsa országában. Tadzsisztán népművészete (3 részes tévéfilm, 2 óra). A forgatókönyvet a televízió Nívó-díjban részesítette). 1987-ben a Sánta dervis (Játékfilm Vámbéry Árminról – magyar-szovjet koprodukció); 1988-ban Gyökereink (Egy népzeneész – Birinyi József – portréja. Dokumentumfilm, 76 perc). 1987-88-ban A zene mindenkié I-VI. (Kodály Zoltán zenei öröksége 6 db 1 órás film a magyar zenepedagógia hagyományairól); 1989-ben Csobán Anna (Dokumentum kisfilm 25 perc); 1989-ben Kalotaszegi táncok, tiszaháti táncok (Dokumentumfilmek a – Timár Sándor féle – Magyar Állami Népi Együttes táncjátékáról). 1994-ben Az erdő kapitánya II. (13 epizódból álló rajzfilm forgatókönyv). 2007-ben a Szeretet Iskolája 13 perces bemutatott filmjének írója és rendezője.